

Alfonsas Nyka-Niliūnas

Aklasis pasakoja apie namus

Tu klausai ką radau parėjęs
(Nors nenorėjai palydėt).
Mane namo už rankos vedė vėjas
Ir senas paukštis liepė neliūdėt.

Radau ten motinos sekmadienių maldas ir tavo
Žingsnius vienatvėj kambarių tuščių.
Vidudienį klausiau artėjančio lietaus oktavos
Po liepom su apakusiu paukščiu.

Po to atsiguliu ant priemenės grindų; jos plakė,
Plazdėjo lyg krūtinėje gyva širdis.
Tai nuostabi kalba, nes ją, apkurtęs ir apakęs,
Krauju ir gyslomis girdi.
Nemeikščiai, 1939

Namie

Prie dulkinų ir išstampytų kojų glaudžiasi katė priėjus.
Ant stalo mano stebuklingos knygos,
Dar tebeskaitomos alkūnėm pasirėmusios šviesos ir vienumos.
Už sienos miega motina (nepabudina jos vėjas),
Ir tvinkstančia naktim aš vėlei gyvenu namuos.

Už lango vakaras su šlamančiais šešėliais.
Gūda šnarėjimo giesmėm kažkas susėda kambary.
Pareina sutemos (jos niekada nesivėlina)
Ir viską paslepia gilios platybės vidury.

Kampe dar šneka laikrodžiai ir popierėliais padabinta lempa,
Nušviesdavo akis ir skurdą slėpusi šviesa.
Nyku ir tuščia – lyg prieš šventę...
Bet tu nenori vėl su manimi gyventi
Name kurs buvo mums vienintelė pasaulyje tiesa.

Atsiveria, kaip pasakų knyga vaikystėj, durys.
Įeina tėvas ir sesuo: jis - su žiema plaukuos, ji –
Su pavasariu veide, abu.
Nušvinta sienos. Alkana naktis pro langą žiūri,
O aš, kažką atminęs, vėl iš nerimo drebu.
Nemeikščiai, 1939

Kūčių naktį

Aš pasiemiau visą gyvenimą sunkų
Ir laukais išėjau Kūčių naktį namo.
Prie pažįstamų guobų man ašaros sunkės,
Rūsčiai skundės keliai, slegiami vienumos.

Sunkios mintys man degino apsnigtą galvą:
Jie visi ten, už stalo sukniubę, liūdį...
Ir klupdamas bėgau į gimtąją kalvą
Su užkeiktu sidabro varpu jos širdy,

Ir šaukiau, nuo snieguolių ir vėjo apsvaigęs:
Kas atlygins už juos? Kas išgelbės namus?
Aliejus ir kraujas spingsulėje baigęs,
Pašarvota šviesa, išauginusi mus.
Nemeikščiai, 1940

Berlyno improvizacijos

I

Aš neturiu nei motinos, nei tėvo, nei tėvynės, nei idėjos
Ir gyvenu legendoje užgesusios liepsnos.
Nuostabios šalys, į kurias aš jus nuvest žadėjau,
Dabar jau miega praeities lede išalusiuos sapnuos,
O į mane įnirtę žiūri milžiniškos žvaigždės,
Sustingę šaltyje visatos prarastos,
Vaikystėj, vėjo pučiamos, beržų viršūnėm žaidę
Ir kritę į kasas pavasario nakties keistos.

Už durų klūpo aklas vakaras Kalėdų,
Ilgai manęs ieškojęs ir suradęs čia,
Raudodamas, kad vėl turėjęs eit, sulaukti negalėdamas,
Ir kad pasauly likus mums abiem tiktai kančia,
Kurios čia, žemėje, deja, visiems pakanka –
Kovojantiems ir mirštantiems tuštybėje ramiai,
Kol nepaklaus nuožmus likimas, apkabinęs rankom: –
Kam tu, žmogau, šiai skausmo valandai gimei? –

Ant aslos kukčioja melsva akis. Į mano kūną,
Kaip viską laužantis ledynas, šliaužia gyslomis žiema
Ir dienos užgula lyg antkapiai su skausmo runom,
Kurių nežinomos prasmės mišlingos slegiama
Išalkusi dvasia pradės pavasariu nebetikėti
(O gal tikrai jo ir nebuvo niekadoms
Pasauly?). Bet many jis, amžinai sparnus išskėtęs,
Plasnoja erdvėse virš nebūties juodos.

Šią naktį mano kraujuje sušalti baigia Dievas
Ir sunkiose konvulsijose miršta kūno akmeny.
Galingos laiko ir tikrovės srovės nešasi užlieję,
Ir nebelieka nieko už manęs – visa būtis many:
Didingi skausmo miestai ir žaislų valstybės,
Sudegę medžiai, kraujo persunkti ligi šaknų.
Bet kas užpildys sieloj tvyrančią tuštybę
Sodomoj žuvusių svajonių ir sapnų?

Nes aš nebeturiu nei motinos, nei tėvo, nei tėvynės, nei idėjos.

Nė vieno artimo, nė vieno tolimo žmogaus.
Draugai – vaikystės vakaras, krūtinėj suledėjęs,
Apleistas saulės ir šešėlių šnabždesio nykaus,
Ir monotoniškas ant kelių laikusio lietaus žliogimas
Prie gimto stalo klausosi manų minčių, –
Ir pasigirsta kraują stingdąs klyksmas mėlynų langinių,
Nes paskutinis jų vaiduoklis guli miręs po slenksčiu.
Berlin, 1944.XII.25

Motinos daina

Mano motina dainavo dainą:
Akyse jos plaukė laivas.
Aš pasirėmiau į aukštą stiebą,
Ir daina įsišaknijo širdyje.

Mano motina dainavo dainą:
Akyse jos skrido paukštis,
Ir didžiulis ažuolas, kovodamas su vėjais,
Paslėpė tą paukštį sutemoj.

Mano motina dainavo dainą:
Akyse jos krito lapai,
Ir daina, ir veidrodis prieš langą
Buvo pilnas lapų ir rudens.

Mano motina dainavo dainą:
Akyse jos laivas ėmė skęsti.
Ažuolą su klykiančiu paukščiu nulaužė
Ir paliko veidrodyje mus abu.
Tübingen, 1946

Orfėjaus medis

Parėjęs neradau namų, tiktai pėdas
Vaiduoklių Lietuje ir vėjuos,
Tik gluosnio liemeny užgijusias žaizdas
Ir medžių runom švokščiančias alėjas.

Neberadau tenai nei vakaro, nei jos,
Nei gobelene raudonos medžioklės scenos,
Tik veidrodį po gluosniu ant vejų,
Benamės rankos nuimtą nuo sienos;

Tik veidrodį, išsaugojusį vienumą ir jos
Plaukų spindėjimą bežadį.
Ir užkasiau aš ją, atplėšęs rankomis velėną nuo vejų,
Ir ten dainuodamas pasodinau Orfėjaus medį.
Tiubingenas, 1946

Tyli daina

Nieko neliko tyloj. Tik tavo balsas

Vienišas skamba žolėj ir tavo žingsniai
Tyliai slenka pakrantėm,
Degančia saulėj žeme.

Nieko neliko tyloj. Auksinis rytas
Ieško tavęs po namus. Laukinė saulė
Dieną pažinusi glosto
Ilgesį tavo plaukų.

Nieko neliko tyloj. Tavęs nebuvimas,
Šnerantis kraupiai žolėj, ir tavo rankų
Švelnūs tonai ant veido
Gęsta kartu su manim.
Baltimore, 1954

Fragonard

Naktis - mergaitė, šviesą užgesinus,
Ateina prieblanda šlamėdama gašliai,
Ir klausosi, kaip liūdnas klavesinas
Verandoj, po glicinijom, pražydusiom vešliai,

Senos gražuolės atminimuos aidi
Švelniu romansu, pilnu laimės ir žiedų,
Ir šoka lieknos balerinos - raidės
Šešėly miegančio džiaugsmingo *billet doux*.

Alėjoj krūpteli šilkinis krinolinas;
Nubunda paukštis kranto ažuole,
Ir teka jo daina, tyra kaip vynas,
Mėnulio nušviesta takų žole.

Atbėga ragana, liekna ir pusnuogė.
Jos kūnas į porfyro vazą panašus -
Ir maudosi, panirusi į rūko pusnį
Ir į romantiškos dainos lašus.
Tiubingenas, 1946

Emmaus keleiviai

Didžiulis medis, linkdamas į slėnį,
Gelsvais žiedais dabino kelio dulkes
Ir bronzinius tylių keleivių veidus.
Kaip laivas vakaras be garso plaukė;
Raudonos burės, išskleistos virš sodų,
Lyg tunika saulėleidžio auksinė,
Į sunkų santėmio aksomą supo
Ežia pareinančios namo merginos
Nepaliestas karališkas krūtis.

Ir namą apgaubė tamsa. Ant stalo
Spindėjo duona ir rūsčių keleivių
Veidai ir surambėję kietos rankos.
Jisai sėdėjo vidury, pavargęs;
Bet nieks nesuvokė ir nesuprato,
Kodėl Jis šypsosi. Kažkur toli
Skambėjo paskutiniai kimūs žodžiai
Senos kaip vėjas, kaip akmuo dainos.

Ant delno pasirėmęs storas vaikas,
Šiurkštus kaimietis — vyras ir švelni
Kaip nedažytas rausvo molio indas
Nutukus moteriškė – jo žmona,
Žiūrėjo Jam į veidą, ir visi
Tikrai žinojo, kas yra ramybė.
Heidelberg, 1946

Mergaitės daina

Sodai. Buvo be galo sunku
Juos nešti (bet kas yra sodai?),
Ir tavo rankos
Greit tapo nebepakeliamos.
(Bet kas yra rankos
Ir kaip atskirti jas nuo liūdesio?)

Takas buvo šaltas. Ėjom
Nežinodami, jog tai tik sapnas,
Nežinodami, kad einame abu, –
Ir tu prispaudei savo šaltas lūpas,
Išsunkdamas
Jau paskutinį saulės lašą
Iš mano nesuvokiamo tikrovėj kūno.
(Bet kas yra kūnas?)

Aš dar tebebuvo žolė
(Bet kas yra žolė?),
Aš dar norėjau būti tik žolė, tik ženklas,
Tik klausimas ir nesuvokti
Savo kūno prasmės. Ir tu
Turėjai net sapne manęs neliesti,
Nes kūnas yra būti.
Baltimore, 1956

Tuščia būtis

Tuščias kaip vakarykštis
Laikraštis, Viešpatie,
Tavo pasaulis.
Bet mes jį skaitom ir tvarstom
Senas žaizdas, kovojam pralaimėtas
Kovas su priešu,

Kurs niekad neateis nuplauti
Mirusios tuštybės,
Bandydami atnaujinti gėdą
Ir skausmą brolio kūne.
Viešpatie, nebeilgai ištersim!
Paminklai griūva! Viešpatie, nebeužteks
Gėlos ir pykčio
Atnaujinti mirties domenui:
Nes mes kovojam su savim.
Baltimore, 1975

Homero laivų katalogas

Vaikystėj, skaitant Iliadą
(Kuri dabar, geriau įsižiūrėjus,
Atrodo tik suaugusių vaikų žaidimai),
Mane svaigino Ksanto,
Vejančio Achilą, pyktis;
Žiaurus Hefaistas, puolantis ugnim;
Nutukę unguriai ir žuvys,
Apspitę graikų ir trojėnų kūnus.

Bet ypač pritrenkė tada
Kruopščiai Homero sudarytas
Laivų, atplaukusių į Troją, katalogas
Su jų karalių ir žymiausių
Vadų geneologijom bei žygiais.
Iš jų, šalia plepaus Tersito
Ir savo patarimais Dzeusui
Prilygstančio karaliaus Odisėjo,
Atmintyje kažin kodėl išliko
Gražiausias iš danajų (po Achilo),
Bet neigudęs karo amate, Nirėjas
Ir tik prabėgomis užsiminta
Arėjui trejetą sūnų pagimdžius
Drovi mergaitė Astiochė.

Aš ir dabar, kovoms prie Ksanto
Vaizduotėje seniai nurimus, klausiu:
Kas tu buvai, o Astioche?
Ir iš pasąmonės skeveldrų
Statausi juodą laivą,
Kad ir mane Homeras atsimintų.
Baltimore, 1976

Autobiografija 1986

Gimiau ir augau dar tėvų
Fantazijos sukurtoje valstybėje.
Turėjau savo
Namus ir savo vardą.

Dabar aš gyvenu
Savo paties lagamine, susidėliojęs
Reikalingiausius kasdienybei daiktus, –
Miniatiūrinius baldus ir knygu
Lentynėles su savo
Discours de la methode,
Su savo *Sein und Zeit*, su savo
Baigiančiom susidėvėti
Kaukėm, ir be perstojo
Vežiojuosi save lėktuvais
ir traukiniais
(Kartais nusiųsiu paštu).
Mėgindamas surasti vietą
Laike ir buityje. Dabar
Aš vadinuosi Killalusimeno.
Baltimore, 1986